

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.205.56

**Inventaris van de archieven van M.H.A.
Sitsen [geboren 1890], 1916-1934, J.J.
van Kempe Valk [geboren 1900], 1928-
1934 en Dr. H.F. Tillema, (1924-1952),
1933-1938**

A.M. Tempelaars

Nationaal Archief, Den Haag 1983

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
M.A. Sitsen.....	7
J.J. van Kempe Valk.....	7
H.F. Tillema.....	8
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Verwant materiaal.....	9
Beschikbaarheid van kopieën.....	9
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
I Archief van M.H.A. Sitsen.....	11
1. Stukken van persoonlijke aard.....	11
2. Stukken betreffende zijn controleurstaak in de Tidoengse Landen.....	11
A. Bestuur en verslaglegging.....	11
B. Onderzoek naar de Dajakse adat.....	13
C. Onderzoek naar de Dajakse talen.....	13
II Archivalia afkomstig van J.J. van Kempe Valk.....	14
III Archivalia afkomstig van dr. H.F. Tillema.....	15

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 399 Sitsen, Van Kempe Valk, Tillema

Archiefbloknummer:

C22159

Omvang:

30 inventarisnummer(s); 0,20 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands, een enkel stuk is in het Maleis

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Sitsen, M.H.A. (1890-?);

Kempe Valk, J.J. van (1900-?)

Tillema, H.F. ((1850-1952)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Bevat drie deelarchiefjes resp. afkomstig van de Indische bestuursambtenaren M.H.A.Sitsen en J.J. van Kempe Valk de de apotheker-ondernemer dr. H.F. Tillema. Bevat voornamelijk stukken betreffende het bestuur van de Tidoengse Landen op Borneo (Kalimantan), betreffende het Dajakse adatrecht en Dajakse talen uit de periode 1917-1932

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 399 Sitsen, Van Kempe Valk, Tillema, nummer toegang 2.21.205.56, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Sitsen, 2.21.205.56, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

M.A. SITSSEN

Marinus Henri Adrianus Sitsen werd op 10 januari 1890 te Teteringen (Noord-Brabant) geboren als zoon van Marinus Cornelis Sitsen en Cornelia Sophia Harte. Na zijn KMA-opleiding vertrok hij in 1911 met de Koloniale Reserve-troepen naar Nederlands-Indië. Na zijn eerste ervaringen in het KNIL werd Sitsen in 1913 eerste luitenant bij het gouvernementsbataljon in de residentie Zuider- en Oosterafdeling van Borneo

In 1921 vond zijn bevordering tot kapitein plaats en werd hem een één-jarig verlof naar Nederland verleend. Na terugkomst fungeerde hij enige tijd als divisiecommandant van het Korps Gewapende Politie, een civiel korps, dat voor rust en orde had te zorgen in de Buitenbezittingen. Hiertoe werd hij onder het gezag gesteld van het Departement van Binnenlands Bestuur. In 1924 keerde Sitsen terug in de militaire rangen wegens zijn overplaatsing naar het hem vertrouwde garnizoensbataljon in de Zuider- en Oosterafdeling van Borneo. Dit zou duren tot 1927 toen hij werd belast met de functie van gediplomeerd gezaghebber Binnenlands Bestuur, hetgeen ook wel werd aangeduid als "fungerend controleur". Hij werd toegevoegd aan de assistent-resident van Boeloengan. Uit het archief blijkt, dat hij voordien bij het garnizoensbataljon ook al geruime tijd in het Boeloenganse had doorgebracht. Na een verlofperiode in 1930 werd hij bij terugkomst aangesteld als gediplomeerd gezaghebber in de Tidoengse Landen. In 1932 werd Sitsen op grond van diensttijd op 42-jarige leeftijd gepensioneerd (bron: Stamboeken Officieren KNIL, inv.nr. 644, folio 173)

De Tidoengse Landen, waar Sitsen 5 jaar als controleur werkte, is de verzamelnaam voor een zestal landschappen in het meest noordelijke deel van de residentie Zuider- en Oosterafdeling van Borneo met als hoofdplaats Malinau. De landschappen, die een onderdeel vormen van het sultanaat Boeloengan, ontleen hun naam aan de rivieren die vanaf het gebergte op de grens met Brits-Borneo naar zee stromen. De dun bevolkte streek wordt bewoond door diverse Dajakstammen, die toentertijd op een betrekkelijk laag ontwikkelingsniveau stonden

J.J. VAN KEMPE VALK

Jacobus Johan van Kempe Valk werd op 28 mei 1900 in Rotterdam geboren. Na zijn opleiding in Nederland kwam hij in 1921 in Nederlands-Indië aan "ter beschikking van de gouverneur-generaal om te worden benoemd tot administratief ambtenaar bij het Binnenlands Bestuur". Per 1922 volgde zijn aanstelling in de genoemde hoedanigheid in de residentie Westerafdeling van Borneo. Na zijn bevordering tot controleur 1e klas werd hij door het

Departement van Binnenlands Bestuur overgeplaatst naar Sumatra's Oostkust (1928), Timor en Onderhorigheden (1931), Bali en Lombok (1935) en als assistent-resident naar de Molukken (1938)

Per 1 oktober 1944 werd Van Kempe Valk door de Indische Regering, die toen in Australië zetelde, gepensioneerd

H.F. TILLEMA

Dr. Hendrik Freerk Tillema werd op 5 juli 1870 geboren te Echten (Friesland), hij overleed op 26 november 1952 te Bloemendaal. In 1892 vertrok hij naar Indië en trad in dienst bij de Samarangsche-Apotheek te Semarang, waarvan hij in 1899 eigenaar werd. Tillema maakte fortuin met de productie en verkoop van mineraalwater en limonade. Gedurende zijn leven heeft hij een grote ethnologische belangstelling voor Borneo aan de dag gelegd. In opdracht van de overheid voerde hij in de dertiger jaren een onderzoek uit naar de hygiënische toestanden in de steden van Nederlands-Indië, waarvan hij zijn bevindingen in een 5 delig rapport publiceerde "Kromo Belanda, Over het vraagstuk van het wonen in Nederlands-Indië". Van deze studiereis maakte hij een uitgebreide fotografische reportage

Zie zijn biografie in Biografisch Woordenboek van Nederland 5 (Den Haag 2002)

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De papieren van M.H.A. Sitsen en J.J. van Kempe Valk zijn tezamen met de fotoverzameling van Tillema door laatstgenoemde aan het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden overgedragen. Vermoedelijk behoorden Sitsen en van Kempe Valk tot zijn kennissenkring en zijn hun archieven zodoende bij hem terechtgekomen. In 1983 heeft de directeur van het museum het archief overgedragen aan het Algemeen Rijksarchief.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is voor langere tijd in beheer, niet in eigendom verkregen.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

I ARCHIEF VAN M.H.A. SITSEN

1. STUKKEN VAN PERSOONLIJKE AARD

- 1 Aanslagbiljetten en andere bescheiden betreffende de diverse door M.H.A. Sitsen te betalen belastingen
1917-1933 1 omslag
- 2 Conduitestaten en overplaatsingsbeschikking van M.H.A. Sitsen
1928-1932 1 omslag
- 3 Diverse rekeningen van door M.H.A. Sitsen bestelde goederen en veiligverklaring van zijn inboedel bij vertrek
1930-1932 1 omslag

2. STUKKEN BETREFFENDE ZIJN CONTROLEURSTAAK IN DE TIDOENGSE LANDEN

A. BESTUUR EN VERSLAGLEGGING

- 4 Overzicht van de toestand in het Sebakoeng-Sedalir stroomgebied door de detachementscommandant, R. Posthumus
1917 1 omslag
- 5 Verslag van de militair commandant te Banjermasin over de stand van zaken in de Tidoengse Landen en betreffende het militair bestuur aldaar
1918 1 omslag
- 6 Nota over de bestuursinrichting in de Tidoengse Landen door de detachementscommandant, M.H.A. Sitsen
1919 1 omslag
- 7 Militaire memorie betreffende de Tidoengse Landen vermoedelijk opgemaakt door de 1e luitenant R. Posthumus, met latere verbeteringen en aantekeningen
[1918] 1 omslag
Pagina 1 ontbreekt.
- 8 Aanvullende militaire memorie betreffende de Tidoengse Landen opgesteld door de detachementscommandant te Tarakan, M.H.A. Sitsen
1926 1 omslag

-
- 9** Recapitulatie uit het bevolkingsregister van het landschap Sambalioeng [ca. 1920] 1 omslag
- 10** "Bankjaknja djiwah toeroet tjatjahan baroeh", opgave omtrent het inwonertal van diverse kampongs in de Tidoengse Landen z.d. 1 stuk
- 11** Notan van N.N. betreffende de geschiedenis en de bestuursinrichting van Brits Noord-Borneo z.d. 1 omslag
- 12** Bureau-agenda van M.H.A. Sitsen houdende dagelijkse notities over zijn bestuurshandelingen 1928 1 deel
- 13** Aantekeningen betreffende de landstreken West Boven-Makaham en de Tidoengse Landen van de hand van M.H.A. Sitsen z.d. 1 deeltje
- 14** Aantekeningen van M.H.A. Sitsen betreffende diens diverse bestuurlijke taken in de Tidoengse Landen 1928-1930 1 omslag
- 15** Memorie van de overgave van de onderafdeling Tidoengse Landen opgesteld door de controleur M.H.A. Sitsen, met diverse foto's, met duplicaat en conceptbrief betreffende de inzending 1932 1 pak
Zie tevens inv.nr. 29
- 16** Correspondentie van M.H.A. Sitsen met het Departement van Binnenlands Bestuur te Batavia en het Commissariaat voor Indische Zaken te Den Haag over de verantwoording van zijn financieel beheer in de Tidoengse Landen, met afschriften van kasboeken en recapitulaties 1932-1934 1 omslag
- 17** "Rhizophoraceae", nota over het economisch nut van mangrovebossen op Borneo [ca. 1918] 1 omslag
- 18** "Ontwerp voorschriften voor de keuring van exporthout naar Australië", met nota en brief over het voorkomen van ongedierte in exporthout 1923 en z.d. 1 omslag
- 19** Ingekomen brieven van de sultan van Boeloengan en Tidoeng en van de datoe mancoer van Boeloengan, in het Maleis

1931-1932 2 stukken

B. ONDERZOEK NAAR DE DAJAKSE ADAT

- 20** Aantekeningen betreffende de adat van de bevolking in de Tidoengse Landen 1927 en z.d. 1 omslag
- 21** Nota betreffende de Dajakse adat samengesteld door de sultan van Sambalioeng, in het Maleis z.d. 1 katern
- 22** Aantekeningen betreffende genealogie van de radja van Betajau z.d. 1 omslag
- 23** Tekst van een legende omtrent het ontstaan van Mendjeloentoeng en de herkomst van de bevolking van Boeloengan, in het Maleis z.d. 1 omslag

C. ONDERZOEK NAAR DE DAJAKSE TALEN

- 24** "Nederlandsch-Tidoengsch-Tinggalan Dajaksche woordenlijst", door P. van Genderen Stort, gedrukt, met marginale aantekeningen 1916. 1 deel
- 25-26** Woordenlijsten en aantekeningen vermoedelijk bijeengebracht door M.H.A. Sitsen betreffende diverse talen in noord-oost Borneo z.d. 2 pakken
- 25** Diverse Dajakse dialecten, Poenan-Toboe, Boeloengan, Beroesoeh
- 26** Tidoeng-Malinau, Kabira-Malinau, Sambalioeng, Oeloen Daje Poetoeck, Tinggalan Sembakoeng

II ARCHIVALIA AFKOMSTIG VAN J.J. VAN KEMPE VALK

- 27** Aanvullende memorie van overgave van de onderafdeling Boven-Kapoeas, opgemaakt door de controleur J.J. van Kempe Valk
1928 1 omslag
- 28** Memorie van overgave van de onderafdeling Soembawa,
opgemaakt door de controleur J.J. van Kempe Valk
1934 1 omslag

III ARCHIVALIA AFKOMSTIG VAN DR. H.F. TILLEMA

- 29** Brieven ingekomen bij dr. H.F. Tillema betreffende gegevens over de Dajakse adat voorkomend in de memorie van overgava van M.H.A. Sitsen, met aantekeningen
1933, 1938 1 omslag
- 30** Brief aan een "zeer geachte juffrouw", houdende een liefdesverklaring van een inlands KNIL-fuselier
1924 1 stuk
Los stuk; er is geen verband met dr. Tillema.